

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

KỶ YẾU

ĐỀ TÀI NGHIÊN CỨU KHOA HỌC CẤP BỘ

PHÁT TRIỂN ĐỒNG BỘ VÀ HIỆN ĐẠI HOÁ
NGÀNH XUẤT BẢN PHỤC VỤ SỰ NGHIỆP
CÔNG NGHIỆP HOÁ-HIỆN ĐẠI HOÁ ĐẤT NƯỚC

CƠ QUAN CHỦ TRÌ : PHÂN VIỆN BÁO CHÍ VÀ TUYÊN TRUYỀN
CHỦ NHIỆM ĐỀ TÀI : *Thạc sĩ Trần Đăng Hanh*
THƯ KÝ ĐỀ TÀI : *PGS.TS Trần Văn Hải*

HÀ NỘI -1999

3696
6/11/00

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

KỶ YẾU

ĐỀ TÀI NGHIÊN CỨU KHOA HỌC CẤP BỘ

PHÁT TRIỂN ĐỒNG BỘ VÀ HIỆN ĐẠI HOÁ
NGÀNH XUẤT BẢN PHỤC VỤ SỰ NGHIỆP
CÔNG NGHIỆP HOÁ-HIỆN ĐẠI HOÁ ĐẤT NƯỚC

CƠ QUAN CHỦ TRÌ : PHÂN VIỆN BÁO CHÍ VÀ TUYÊN TRUYỀN
CHỦ NHIỆM ĐỀ TÀI : *Thạc sĩ Trần Đăng Hanh*
THƯ KÝ ĐỀ TÀI : *PGS.TS Trần Văn Hải*

HÀ NỘI -1999

3696
6/11/00

LỰC LƯỢNG NGHIÊN CỨU

- 1- TS Nguyễn Đình Nhã - *Cục trưởng Cục Xuất bản, Bộ Văn hoá Thông tin.*
 - 2- PGS.TS Trần Văn Hải - *Trưởng khoa Xuất bản, Phân viện Báo chí Tuyên truyền.*
 - 3- Th.s Trần Đăng Hanh - *Phó trưởng khoa Xuất bản, Phân viện Báo chí Tuyên truyền.*
 - 4- Ngô Sỹ Liên - *Nguyên Trưởng khoa Xuất bản, Phân viện Báo chí Tuyên truyền.*
 - 5- Cử nhân Lê Thị Phúc - *Giảng viên khoa Xuất bản Phân viện Báo chí Tuyên truyền.*
 - 6- Cử nhân Nguyễn Thị Lam Giang - *Chuyên viên phòng phát hành sách, Cục Xuất bản, Bộ VHTT.*
-

MỤC LỤC

<i>Mở đầu</i>	trang
Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng để phát triển đồng bộ và hiện đại hoá ngành xuất bản phục vụ sự nghiệp công nghiệp hoá hiện đại hoá đất nước.....	1
<i>PGS.TS Trần Văn Hải</i> Định hướng, phát triển sự nghiệp xuất bản sách trong những thập niên tới.	15
<i>TS .Nguyễn Đình Nhã</i> Phát triển đồng bộ và hiện đại hoá ngành xuất bản nước ta.....	30
<i>Th.s Trần Đăng Hanh</i> Đa dạng hoá mô hình tổ chức các cơ sở xuất bản sách trong thời kỳ mới.	61
<i>Ngô Sĩ Liên</i> Một số vấn đề về đổi mới đào tạo cán bộ xuất bản vì sự nghiệp công nghiệp hoá hiện đại hoá đất nước.....	68
<i>PGS.TS Trần Văn Hải</i> Ứng dụng công nghệ tin học vào việc phát triển ngành in Việt Nam, góp phần phát triển đồng bộ và hiện đại hoá ngành xuất bản.....	89
<i>Lê Thị Phúc</i> Định hướng và giải pháp cho hoạt động phát hành sách những năm đầu thế kỷ XXI.....	98
<i>Nguyễn Thị Lam Giang</i> <i>Mục lục</i>	121

MỞ ĐẦU

1- Tính cấp bách của đề tài.

Cùng với công cuộc đổi mới, nhất là sau khi có chỉ thị 08-CT/TW ngày 31 tháng 3 năm 1992 của Ban bí thư (khóa VII) về nâng cao chất lượng và hiệu quả công tác báo chí xuất bản, ngành xuất bản nước ta đã có chuyển biến tích cực và tiến bộ nhiều mặt.

Chỉ thị 22-CT/TW ngày 17 tháng 10 năm 1997 “Tiếp tục đổi mới và tăng cường sự lãnh đạo, quản lý công tác báo chí - xuất bản”, đã ghi nhận những thành tích, đóng góp tích cực của ngành vào thắng lợi của công cuộc đổi mới, đồng thời nêu ra những thiếu sót, khuyết điểm cần được khắc phục. Chỉ thị đã đề ra những nhiệm vụ quan trọng mà các ngành, các cơ quan, trong đó có ngành xuất bản phải thực hiện để khắc phục những thiếu sót, nhược điểm trên, góp phần thực hiện thắng lợi Nghị quyết Đại hội lần thứ VIII của Đảng.

Thực tiễn hoạt động xuất bản từ ngày có Chỉ thị 22-CT/TW đến nay đặt ra yêu cầu cần tiếp tục thực hiện có kết quả hơn nữa các nhiệm vụ trọng yếu mà bản chỉ thị đã đề ra.

Mặt khác, sau Đại hội VIII của Đảng, cùng với việc tiếp tục quán triệt nhiệm vụ đẩy mạnh công nghiệp hoá - hiện đại hoá đất nước, Đảng ta đã thông qua nhiều Nghị quyết rất quan trọng, trong đó có Nghị quyết Trung ương II về phát triển giáo dục, đào tạo và khoa học là quốc sách hàng đầu, Nghị quyết Trung ương V về “Xây dựng và phát triển nền văn hoá Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc”... Là một hoạt động văn hoá đặc thù, một công cụ sắc bén trên mặt trận tư tưởng - văn hoá, ngành xuất bản cần phải được cải tiến về phương thức hoạt động, đổi mới về tổ chức, tiếp cận và áp dụng công nghệ kỹ thuật hiện đại... để góp phần tích cực của mình thực hiện các mục tiêu mà Đảng đề ra trong những Nghị quyết trên.

Về phía quản lý của Nhà nước, Luật xuất bản được ban hành 7-1993 và các văn bản dưới luật kèm theo, qua mấy năm thực hiện cần thiết phải được sửa đổi, bổ sung, tạo hành lang pháp lý thuận lợi cho hoạt động xuất bản và

giao lưu văn hoá với các nước khác. Sự yếu kém trong công tác quản lý, tổ chức, cán bộ, chính sách tài chính chưa phù hợp cũng là những nguyên nhân làm cho hoạt động xuất bản chưa đạt được kết quả mong muốn.

Bản thân ngành xuất bản vốn bao gồm ba hoạt động kế tiếp hỗ trợ lẫn nhau : biên tập - xuất bản; in; phát hành sách, qua thời kỳ chuyển đổi cơ chế, mối quan hệ đó trở nên bất ổn định, không chặt chẽ, cho đến nay vẫn chưa được khôi phục và phát huy trong điều kiện mới.

Những lý do trên đây, cùng với những nguyên nhân khác nữa đòi hỏi phải tiến hành nghiên cứu thực trạng, đề ra những giải pháp để có thể nâng hoạt động xuất bản lên ngang tầm với những nhiệm vụ mà Đảng, Nhà nước và xã hội đặt ra cho ngành.

Phân viện Báo chí và Tuyên truyền đã đăng ký và được Học viện chính trị quốc gia Hồ Chí Minh và Bộ khoa học công nghệ và môi trường chấp nhận cho nghiên cứu đề tài “*Phát triển đồng bộ và hiện đại hoá ngành xuất bản phục vụ sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước*”.

2- Tình hình nghiên cứu.

Trong những năm gần đây Phân viện Báo chí và Tuyên truyền đã tiến hành triển khai nghiên cứu và nghiệm thu đạt kết quả tốt những đề tài về hoạt động xuất bản sách sau đây:

* “Đổi mới phương thức đào tạo cử nhân biên tập xuất bản ở Phân viện Báo chí và Tuyên truyền Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh hiện nay,, do PTS Trần Văn Hải làm chủ nhiệm, đề tài được nghiệm thu năm 1996.

Mục đích của đề tài là “đánh giá đúng thực trạng công tác đào tạo cử nhân biên tập - xuất bản ... trên cơ sở đó đề xuất được các kiến nghị nhằm đổi mới phương thức đào tạo cử nhân biên tập xuất bản ở Phân viện Báo chí và Tuyên truyền...” (Trích mở đầu báo cáo tổng luận)

* “Hoạt động xuất bản sách trong cơ chế thị trường nước ta hiện nay: thực trạng và giải pháp đổi mới”, do PGS.PTS Trần Văn Hải làm chủ nhiệm,

đề tài được nghiệm thu năm 1998 đạt kết quả xuất sắc.

Mục tiêu của đề tài là “Nêu ra những giải pháp nhằm tăng cường hiệu lực quản lý nhà nước, phát triển hoạt động xuất bản đáp ứng yêu cầu sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá nước ta hiện nay” (Trích mở đầu báo cáo tổng luận)

Ban Tư tưởng - Văn hoá Trung ương và Bộ Văn hoá- Thông tin cùng phối hợp tổ chức Hội nghị công tác báo chí xuất bản toàn quốc tháng 8-1997 tổng kết 5 năm thực hiện chỉ thị 08 của Ban bí thư nhằm đánh giá công tác báo chí, xuất bản, đề ra phương hướng nhiệm vụ và những biện pháp tiếp tục đổi mới và phát triển sự nghiệp báo chí xuất bản trong thời kỳ mới. Sau Hội nghị đã xuất bản. Kỷ yếu Hội nghị báo chí xuất bản toàn quốc:

“Tiếp tục đổi mới và tăng cường lãnh đạo quản lý công tác báo chí xuất bản” Hà Nội - 1997

Tập kỷ yếu bao gồm Chỉ thị 22-CT/TW của Bộ chính trị ngày 17-10-1997 “Tiếp tục đổi mới và tăng cường lãnh đạo quản lý công tác báo chí xuất bản” các bài phát biểu có tính chất đánh giá, định hướng và chỉ đạo công tác báo chí xuất bản trong thời gian tới của các đồng chí lãnh đạo cao cấp của Đảng và Nhà nước .

Đây là tài liệu rất quý giá giúp ngành xuất bản khái quát được thực trạng và định hướng bước đi của ngành, đòi hỏi ngành phải tiếp tục cụ thể hoá tìm ra giải pháp phát triển ngành xuất bản trong thời gian tới.

Sau hội nghị toàn quốc đó, Cục xuất bản Bộ Văn hoá - thông tin đã cho xuất bản tập kỷ yếu viết cho Hội thảo Khoa học : “Hoạt động xuất bản trong cơ chế thị trường”.

“Những bản tham luận của Hội thảo khoa học này sẽ rất có ích trong việc ... hoàn thiện những văn bản pháp quy của ngành, đưa hoạt động xuất bản phát triển đúng hướng của Đảng, góp phần to lớn cho sự nghiệp phát triển

đất nước hiện nay cũng như những năm đầu của thế kỷ XXI” (Trích lời nói đầu của Kỷ yếu).

Nhìn chung vấn đề phát triển ngành xuất bản ở Việt Nam được các công trình nghiên cứu trên đề cập đến từng mặt, hoặc đề cập ở cấp độ định hướng, khái quát hoá. Việc phát triển đồng bộ và hiện đại hoá ngành chưa được lý giải một cách hệ thống và chưa được cụ thể hoá thông qua các giải pháp khả thi.

* Hoạt động xuất bản có biểu hiện khác nhau ở các khu vực trên thế giới

Ở các nước Phương Tây và Nhật Bản diễn ra quá trình liên kết tập trung đa quốc gia hoá và hiện đại hoá - chuyên môn hóa hoạt động xuất bản .

Các tập đoàn xuất bản lớn ra đời bằng cách mua các NXB nhỏ. Các tập đoàn xuất bản hoạt động như một công ty công nghiệp tuân theo quy luật cạnh tranh, cung cầu, quy luật thị trường, ít được nghiên cứu về lý luận, về cơ bản không phù hợp với quan điểm xuất bản vô sản của ta.

Ở Nhật Bản, Tổ chức ngành xuất bản Nhật về sự nghiệp văn hoá xuất bản “Tâm nhìn thế kỷ XXI”, năm 1995, đề cập đến 7 vấn đề riêng biệt có liên quan đến hoạt động xuất bản.

Giữa thập kỷ 90 Trung Quốc có tổ chức hội thảo, tung ra những vấn đề mới như : thay đổi cách nhìn vai trò biên tập viên chủ yếu như người tổ chức và người hoạt động xã hội; nâng cao vị trí của người phát hành, cổ phần hoá, hiện đại hoá , chuyên môn hoá... hoạt động xuất bản ... các vấn đề trên chưa được kết luận và chưa có giải pháp tổng thể.

Có nhiều công trình nghiên cứu về xuất bản ở thế giới thứ ba, đánh giá cao vai trò xuất bản bản địa, nhập khẩu sách. Vấn đề bản quyền, xuất bản sách giáo khoa, phân phối sách, áp dụng công nghệ mới, tư nhân hoá xuất bản... được đề cập nhiều trong công trình “Xuất bản và phát triển”. Có thể tìm thấy trong công trình này những bài học bổ ích cho ngành xuất bản nước ta.

3- Mục tiêu nghiên cứu của đề tài.

Từ việc khảo sát xu thế chung của ngành xuất bản sách trên thế giới, xuất phát từ tính đặc thù và thực trạng xuất bản ở nước ta, việc nghiên cứu đề tài hướng tới mục tiêu tìm ra các giải pháp tác động bên trong và từ bên ngoài ngành xuất bản để phát triển ngành một cách đồng bộ, trên cơ sở vật chất và kỹ thuật tiên tiến, hiện đại phục vụ có hiệu quả cho sự nghiệp CNH-HDH đất nước.

4- Phương pháp nghiên cứu của đề tài

Dựa trên phương pháp luận duy vật biện chứng của chủ nghĩa Mác - Lênin, các tác giả đã xuất phát trước hết từ những vấn đề lý luận chung để kết hợp với thực tiễn hoạt động của ngành xuất bản như một ngành văn hoá đặc thù hoạt động trong điều kiện của cơ chế thị trường, dưới sự lãnh đạo và quản lý của Đảng và Nhà nước.

Dựa trên sự phân tích những tài liệu thực tế thu thập được, đối chiếu với chức năng nhiệm vụ của ngành, các tác giả một mặt khẳng định những thành tích, đồng thời tìm ra những nguyên nhân dẫn đến thiếu sót, khuyết điểm trong hoạt động xuất bản, từ đó đề ra giải pháp cụ thể thúc đẩy hoạt động này lên một bước mới, phục vụ kịp những nhu cầu của cuộc sống. Nói cách khác, đề tài đã được nghiên cứu chủ yếu dựa trên các phương pháp khảo sát điều tra phân tích và tổng hợp, phương pháp lôgic và lịch sử, kết hợp lý luận với thực tiễn, đi từ bộ phận đến toàn thể và ngược lại, nhằm tìm ra các giải pháp hữu hiệu có ý nghĩa thực tiễn.

5- Lực lượng nghiên cứu.

Tham gia nghiên cứu có các đồng chí phụ trách những công tác chủ chốt hoặc gắn bó lâu năm với ngành xuất bản, chủ yếu ở Cục xuất bản, Bộ Văn hoá - Thông tin và Khoa Xuất Bản, Phân viện Báo chí và Tuyên truyền:

1) TS Nguyễn Đình Nhã - Cục trưởng Cục xuất bản, Bộ Văn hoá - Thông tin.

2) PGS.TS Trần Văn Hải -Chủ nhiệm Khoa Xuất Bản, Phân viện Báo chí và Tuyên truyền .

3) Th.s Trần Đăng Hanh Phó chủ nhiệm Khoa Xuất Bản, Phân viện Báo chí và Tuyên truyền .

4) Đồng chí Ngô Sĩ Liên nguyên Chủ nhiệm Khoa Xuất Bản, Phân viện Báo chí và Tuyên truyền .

5) Cử nhân Lê Thị Phúc - giảng viên Khoa Xuất Bản, Phân viện Báo chí và Tuyên truyền .

6) Cử nhân Nguyễn Thị Lam Giang - Phòng Phát hành sách Cục xuất bản, Bộ Văn hoá - Thông tin.

Ngoài ra các tác giả tham khảo rộng rãi các bài viết , các tư liệu của cán bộ, chuyên viên trong và ngoài ngành xuất bản trong và ngoài nước. Vì vậy kết quả nghiên cứu là sự kế thừa và tổng hợp sự đóng góp của toàn ngành trong phạm vi cả nước.

6- Nội dung đề tài

Đây là một đề tài có phạm vi bao quát rất rộng mà khả năng và điều kiện nghiên cứu có hạn. Các tác giả dựa trên những thành quả nghiên cứu đã đạt được trước đó, các kết quả điều tra khảo sát của toàn ngành và sự nghiên cứu cá nhân,tập hợp làm rõ 3 vấn đề chính:

1- Yêu cầu khách quan phát triển đồng bộ và hiện đại hoá ngành xuất bản phục vụ sự nghiệp xây dựng đất nước.

2- Thực trạng phát triển đồng bộ và hiện đại hoá hoạt động xuất bản trong những năm đổi mới.

3- Định hướng và các giải pháp đảm bảo phát triển đồng bộ và hiện đại hoá ngành xuất bản phục vụ sự nghiệp công nghiệp hoá - hiện đại hoá đất nước.